

א' באב, התשפ"ו, 15.7.26

מנהלי בתי הספר,

מרכזי המקצוע והמורים לתנ"ך,

בחינוך הממלכתי,

חוזר מפמ"ר תנ"ך בחינוך הממלכתי התשפ"ו/ז

"וְקָרַב אֲתֶם אֶחָד אֶל-אֶחָד, לְךָ--לְעֵץ אֶסֶד; וְהָיוּ לְאֶסְדִּים, בְּיָדְךָ" (יחזקאל ל"ז, י"ז)

שנה נוספת בה יהום הסער, ולימוד התנ"ך מהווה מקור לחיזוק ויציבות. אנחנו המורים, כל אחד בחלקת האלוהים הקטנה שלו, מנסים פעמים בדרך לא דרך, לשמור על ראש מורם ואוזן קשבת לאתגרים הנקרים בדרכינו ובפני תלמידינו. עלינו לנסות ולממש את החזון ולהיות לעץ אחד.

חוזר זה עוסק בנושאים הבאים :

1. החינוך היסודי

ארגון הלמידה, תוכנית הלימודים, לימוד מספר התנ"ך , מבחן תנופה, בכורי תנ"ך, פיתוח מקצועי

2. החינוך העל יסודי

1. לימוד ספר התנ"ך

2. חטיבת הביניים

3. חטיבה עליונה

פדגוגיה ולמידה דיגיטלית, מתווה הבגרויות הגמיש, תוכניות הלימודים 2יח"ל, כו"ח, יחידות הגבר, סמסטר ראשון בתיכון, נבחני משנה ואקסטרנים

3. בחינות הבגרות בשנת הלימודים התשפ"ו/ז

4. הכשרת מורים

5. פיתוח מקצועי

6. תוכניות ופעילויות להעשרת חוויית הלמידה בתנ"ך

7. צוות ההדרכה

לפניכם ההנחיות והנהלים בתחום הדעת על כל היבטיו:

1. החינוך היסודי

א. ארגון הלמידה

בארגון הלמידה לחינוך היסודי לשנת התשפ"ז (עמ' 4, 9), נקבע כי תחום הדעת תנ"ך ילמד כמקצוע דיסציפלינרי בהיקף של שיעורים שבועיים ובכל שכבת גיל. תכנית הלימודים והמיומנויות הדיסציפלינריות הנדרשות בה, מותאמות ל 2 ש"ש.

ב. תכנית הלימודים

בתוכנית הלימודים הכוללת בתחום הדעת תנ"ך ממלכתי, ניתן למצוא את מבנה התוכנית, הרציונל בבנייתה, עקרונות הוראת המקצוע מיומנויות נדרשות ועוד. ההצעה מציגה את נושאי החובה ונושאי חובת הבחירה בתוכנית הלימודים, למידה סביב רעיונות גדולים, מיומנויות דיסציפלינריות נדרשות, וכן חומרי הוראה ולמידה אתר תנ"ך ממלכתי, בפורטל משרד החינוך והשיעורים המוקלטים, אשר יסייעו לכם המורים במלאכת ההוראה בכיתה.

ג. לימוד התנ"ך מספר התנ"ך

בכל שלבי החינוך, החל בחינוך היסודי וכלה בחינוך העל יסודי, ההוראה והלמידה תעשנה אך ורק מספר התנ"ך והטקסט התנכי במקור. הטקסט התנכי, נמצא במוקד תהליכי ההוראה והלמידה, תוך דרישה להתמצאות ועיון עצמאי בו.

אתר תנ"ך ממלכתי על הצפיין שבו, יכול לסייע בהתמודדות עם הטקסט המקראי על כל היבטיו כגון הקראה מיטבית, פרשנות, תקציר חלוקה של הפסוקים לנושאים, הדגשת דמויות מקומות ואמצעים רטוריים נוספים ומגוונים.

ד. קבלת ספר התנ"ך בכיתה ב'

קבלת ספר התורה לכיתות ב', הוא אירוע מיוחד ומשמעותי לקראת הלימוד בו. מתן ספר בראשית במהדורה המיוחדת, המתאים לתלמידים המתחילים את תהליך הקריאה, ניתן בטקס זה.

ערכה המסע לספר הספרים הדיגיטלית, זמינה עבורכם המורים באתר תנ"ך ממלכתי. בערכה תמצאו פעילויות מגוונות וחוויתיות, המנגישות את ספר התנ"ך לתלמידי א' - ב'. בקרוב יצא סרט מלווה לערכה בשם "הביתה" והוא יוכנס לאתר תנ"ך ממלכתי. במסגרת הפעלת "בכורי תנ"ך" בבית הספר (ראה להלן), ניתן יהיה ללמד את הערכה לקראת קבלת ספר תורה לכיתות א' ולקיים את הטקס לקבלת הספר מיד בתחילת שנה ב', עם התחלת הלימוד בספר בראשית, בהתאם לתוכנית הלימודים.

ה. מבחן תנופה

החל משנת התשפ"ז, כל תלמידי כיתות ו' בישראל, בחינוך הממלכתי והממלכתי דתי, יבחנו במבחן תנופה מחייב בתחום הדעת תנ"ך. על הרציונל, מבנהו ואופיו של המבחן ניתן לקרוא

[כאן](#).

ו. ביכורי תנ"ך

בשנת הלימודים התשפ"ו, לקראת חג השבועות, התחלנו במסורת לקיום יום חווייתי מפעיל ומהנה, המסכם את לימודי התנ"ך בבית בספר. לכל בתי הספר היסודיים, נשלח [אוגדן](#) המכיל פעילויות חווייתיות להפעלה לכלל בתי הספר ולכל שכבת גיל, בהתאם לתוכנית הלימודים. אנו נמשיך להרחיב את מגוון הפעילויות הללו לקראת השנה הבאה, ולחברן ל"בכורים" ולערכי בית הספר.

ז. העשרת הלמידה והוראה

הפקוח על הוראת התנ"ך, יצר תוכניות המהוות העשרה והרחבה חווייתיות ללמידה והוראת התנ"ך. תוכניות אלה זמינות לכם מנהלים ומורים, במסגרת [הגפ"ן](#).

ח. למידה מקצועית

הפקוח על הוראת התנ"ך בשיתוף מנהל עובדי הוראה במשרד, שם לנגד עיניו את ההכשרה והלמידה המקצועית בתחום הדעת תנ"ך, בבתי הספר היסודיים. אנו נציע מגוון הצעות ללמידה מקצועית של צוות ההוראה, אשר יעסקו בדיקטטיקה ופדגוגיה של הוראת התנ"ך, וכן בלימודי העשרה והרחבה בהעשרה חווייתיים בלימודי התנ"ך.

השתתפות נציג אחד מבית ספר בלמידה המקצועית הזו, תסייע בהובלת צוות ההוראה המלמד את תחום הדעת בבית הספר. פרטים נוספים יתפרסמו דרך מנהל עובדי הוראה, מנהלת החינוך היסודי, "ורוח נכון..." הפיתוח המקצועי של תנ"ך בחינוך הממלכתי.

ט. הדרכה

הפקוח על הוראת התנ"ך, מקצה משאב יקר של צוות מדריכות ייעודיות לחינוך היסודי, על מנת לסייע למורים בהכוונה מקצועית בהתאם לדרישות תחום הדעת. ניתן להזמין לבתי הספר ללא עלות. פרטי מדריכות היסודי בכל מחוז מופיעים [באתר תנ"ך ממלכתי](#).

2. החינוך העל יסודי

1. לימוד התנ"ך מתוך ספר תנ"ך

בכל שלבי החינוך, החל בחינוך היסודי חטיבת הביניים ובחטיבה העליונה, הלימוד מספר התנ"ך והטקסט התנכי במקור, נמצא במוקד השיעור. הספר, ההתמצאות בו ולימוד ממנו, מהווים חלק אינטגרלי והכרחי בכל שיעור בכל שלבי החינוך השונים. בכיתות בעל יסודי, ההוראה הלמידה וההערכה יהיו מספר התנ"ך המלא.

כל שימוש בחוברות וספרים אחרים, אינו מאושר והוא בניגוד להנחיית הפקוח על הוראת התנ"ך ואגף ספרי לימוד במשרד החינוך.

[אתר תנ"ך ממלכתי](#), עומד לרשותכם ולרשות לתלמידכם, ויכול לסייע רבות בהתמודדות עם הטקסט המקראי על כל היבטיו, כגון הקראה מיטבית, פרשנות תקציר, חלוקה של הפסוקים לנושאים, הדגשת דמויות מקומות ואמצעים רטוריים נוספים ומגוונים. כמו כן הצעות למהלכי הוראה והלמידה מפורטים לכל פרקי הלימוד בהתאם לתוכנית הלימודים הנדרשת בתחום הדעת.

ב. פדגוגיה דיגיטלית, למידה דיגיטלית ושילוב בינה מלאכותית

בשנת הלימודים התשפ"ז יושם דגש על שילוב מושכל ומדורג של למידה דיגיטלית, פדגוגיה דיגיטלית וכלי בינה מלאכותית בהוראת תחום הדעת. כלים אלה ישמשו כאמצעי להעמקת ההוראה, הלמידה וההערכה, לגיוון דרכי הלמידה, להתאמה לצורכי הלומדים ולקידום לומד עצמאי, חוקר, שיתופי וביקורתי.

מומלץ לשלב ברצף השנתי יחידות הוראה מתוקשבות, קורסים וסביבות למידה דיגיטליות, משימות מקוונות, תרגול א-סינכרוני, כלים שיתופיים וכלי הערכה דיגיטליים, תוך שמירה על מרכזיות המורה כמוביל פדגוגי. שילוב כלי בינה מלאכותית ייעשה באופן אחראי ומבוקר, בכלים מאושרים בלבד, לצורכי תכנון הוראה, יצירת חומרי למידה, מתן משוב וניתוח נתוני הערכה. יישום כל כלי דיגיטלי ייעשה בהתאמה לגיל הלומדים ותוך הקפדה אתית על פרטיות ואבטחת מידע, אמינות, שקיפות, אחריותיות, שימוש הוגן ואקלים דיגיטלי בטוח ומכבד, בהתאם להנחיות משרד החינוך לשימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת. יישום הלמידה הדיגיטלית בתחום הדעת, ניתן לראות באוגדן לחינוך היסודי (ראה לעיל), בתוכנית "מבראשית", ובמשימות הנתיב הגמיש.

2. חטיבת הביניים

ב1. ארגון הלמידה

[בארגון הלמידה לחטיבת הביניים](#) לשנת התשפ"ז (עמ' 6, 9, 11) נקבע כי תחום הדעת תנ"ך, ילמד כמקצוע דיסציפלינרי בהיקף של שיעורים שבועיים ובכל שכבת גיל. תכנית הלימודים והמיומנויות הדיסציפלינריות הנדרשות בה, מותאמות ל 2 ש"ש.

2. תכנית הלימודים

[תוכנית הלימודים](#) (עמ' 25-33), בחטיבת הביניים ממשיכה את רצף הספרים הכרונולוגי של תכנית הלימודים בחינוך היסודי. שלא כבעבר, תכנית הלימודים בחטיבת הביניים אינה חוזרת על פרקי הלימוד שנלמדו בחינוך היסודי. לכן יש חשיבות יתרה ללמד את תכנית הלימודים בחטיבת הביניים על כל מרכיביה, כדי להבטיח ידע ומיומנויות הנדרשים לבוגר המערכת.

פירוט [המיומנויות](#) הדיסציפלינריות והישגים מצופים [ועקרונות הוראת המקצוע](#) ניתן לקרוא בתוכנית הלימודים (עמ' 25-33).

[בהצעה](#) ארגון הלמידה סביב רעיונות גדולים, יוצרת למידה מתוך הקשר של הידע והמיומנויות בפרקי הלימוד.

3. חומרי הוראה ולמידה

[אתר תנ"ך ממלכתי](#). נותן מענה פדגוגי לפרקי הלימוד, והצעות למהלכי ההוראה. בנוסף הצפיין בכל אחד מפרקי הלימוד, יכול לסייע בהתמודדות עם הטקסט המקראי על כל היבטיו. כמו כן, [המרחב הפדגוגי](#) של משרד החינוך, מאגר ההקלטות [ז', ח', ט'](#), [והדרייב הגדול](#), יכול להוות מצע רחב להעשרה, הרחבה והצעות להוראה ולמידה של פרקי הלימוד.

4. הערכה

[משימות לבקרה](#) הנהוגות בחטיבה העליונה (כגון דף עמדה, עיתון, פודקאסט, תוצר חזותי, פרזנטציה), יכולות להוות מסד, להערכות חלופיות מגוונות ומעצבות למידה בהתאמה לתלמידי חטיבות הביניים.

3. חטיבה עליונה

1.א. מתווה הבגריות הגמיש

מטרתה המוצהרת של מערכת החינוך, היא לטפח בוגרים ערכיים, בעלי ידע [ומיומנויות](#), שיאפשרו להם לעצב את זהותם ולהתפתח כאנשים משכילים בעלי חוסן חברתי ורגשי. בתהליכי ההוראה למידה וההערכה, לצד הידע, יש לתת מקום למיומנויות השונות. אלה מקנות לתלמידכם מיומנויות אורייניות טקסטואליות, המהוות בסיס ללימוד תחום הדעת, וכן כלים רגשיים וחברתיים כגון מודעות עצמית, תחושת מסוגלות, הכוונה עצמית, ויכולת עבודה שיתופית בצוות.

[בפורטל הפדגוגי](#), ניתן למצוא [נווט](#) להוראה איכותית בתחומי הרוח בפיתוח של הספרייה הלאומית. דוגמאות לשימוש בשיטות לפיתוח מיומנויות וכן דוגמאות למהלכי שיעור המשלבים הוראת מיומנויות.

[תכנית הבגרות הגמישה](#), מאפשרת לכם לעצב ולגוון את ההוראה הלמידה וההערכה ולהתאימה לכיתתכם, תוך יכולת להעריך את התקדמות התלמידים, את הידע והמיומנויות הנרכשים.

עקרונות התוכנית:

גמישות: בית הספר יוכל לבחור עבור תלמידיו האם להיבחן על פי המתווה החדש או על פי המתווה הישן. בית ספר שיבחר שלא להיכנס למתווה החדש, ייבחן בבחינה חיצונית 70% + הערכה פנימית 30%.

ידע ומיומנויות: המתווה החדש משלב היבחות חיצונית בהיקף מצומצם יותר (בהיקף של 35% מהחומר) וביצוע משימות ביצוע מבוקרות (בהיקף של 35%) שמשלבות ידע ומיומנויות הנדרשים מהתלמידים בהשתלבותם בהמשך החיים הבוגרים.

ביצוע המתווה: המשימות יתבצעו במערכת סקילז, שהיא מערכת ייעודית המשלבת כלי בינה מלאכותית ובוטים חינוכיים, שנועדו לתמוך במורים ובתלמידים בתהליכי ההוראה והלמידה. המערכת מותאמת באופן מלא לצורכי הוראת המשימות, ביצוען והערכתן.

למידה מקצועית לתוכנית הבגרות הגמישות, ניתנת במסגרת ההשתלמות "ורוח נכון...". פרטים באתר תנ"ך ממלכתי.

ג.1.ב המשימות לבקרה

המשימות לבקרה, עוברות כל העת דיוקים ומתן מענים פדגוגיים, בעקבות ההמלצות שאנו מקבלים מהמורים. כניסתה של הבינה המלאכותית באה לידי ביטוי בעבודה ביקורתית של התלמיד מול המקורות ושימוש מושכל בכלי הבינה.

במהלך תשפ"ו, היינו קשובים לקולות מהשטח ולחוויות המשתמש במערכת. בהתאם לכך הוספנו חידושים ושיפורים בצד המורה ובצד התלמיד. אלה כוללים:

- את צמצום מספר השלבים לבדיקת המורה
- הארכת זמן המענה בבוט הדיגיטלי
- חווית משתמש אינטואיטיבית- ממשק מעודכן, פשוט וקל להתמצאות (צד מורה וצד תלמיד)
- ושדרוג והרחבת מערך התמיכה.

לצפייה בכל העדכונים במערכת הבגרות הגמישה ניתן לקרוא [כאן](#).

ג.1 ג. נתיב למידה דיגיטלית

תכנית "מבראשית", [ממירת בגרות דיגיטלית](#) בלימודי התנ"ך בחינוך הממלכתי. התוכנית מובילה פדגוגיה חדשנית וייחודית בלמידה הוראה והערכה, ומשלבת למידה עצמית ופדגוגיה דיגיטלית. הלמידה מבוססת על פלטפורמה מתקשבת ייעודית, המשלבת בין למידה אישית מתקשבת ומותאמת לתלמיד לבין שמירה על המסגרת הלמידה בכיתה, והמורה מעצב את ההוראה בהתאם לשיקוליו וצרכי הכיתה.

המורים בתוכנית "מבראשית", זוכים לליווי ותמיכה מקצועיים של מדריכי מפמ"ר, וכן בהשתלמות ייעודית מלווה לפני תחילת השנה ובמהלכה.

הרישום לשנת הלימודים התשפ"ז נסגר. לפרטים על התוכנית ותהליך הרישום לשנת התשפ"ח, לפרטים נוספים על התוכנית ותהליך הרישום, ניתן לפנות לצוות ההדרכה האמון על התוכנית. פרטיהם במצבת ההדרכה באתר תנ"ך ממלכתי.

ג.1 ד. נתיב מורים שותפי פיתוח

נתיב מורים שותפי פיתוח [נש"פ](#) מזמין את המורים לבנות תכנית הוראה, למידה והערכה חדשנית וייחודית ומגוונת, המבוססת על תכנית הלימודים של תחום הדעת. המורה הוא הכוח המוביל את עיצובו של הנתיב, על דרכי ההוראה למידה וההערכה בו.

מסלול זה מאפשר לבתי הספר וצוותי ההוראה המעוניינים בכך, לעצב תוכנית לבגרות המשקפת את תפיסתו הפדגוגית של בית הספר ומותאמת לתוכנית הלימודים בתחום הדעת ולמטרותיה.

הרישום לשנת הלימודים התשפ"ז נסגר. לפרטים נוספים ולהרשמה לתוכנית, לפרטים על התוכנית ורישום לשנת התשפ"ח, ניתן לפנות לצוות ההדרכה האמון על התוכנית. פרטיהם במצבת ההדרכה באתר תנ"ך ממלכתי.

ג.2. תוכנית הלימודים

[תוכנית הלימודים](#) (עמ' 26-29, 34-35), על התפיסה הרעיונית, הרציונל בה, ומטרותיה, מופיעים בהרחבה בתוכנית הלימודים המלאה. [בהצעה](#) תכנית הלימודים על פרקיה נבנתה סביב רעיונות גדולים. הלימוד סביב רעיונות גדולים, נסוב סביב ניסוח הבנות ליחידות הלימוד שיהיו חשובות ורלוונטיות לעולמם של התלמידים. אלה נותנים משמעות כוללת לפרטי הידע הנלמדים ובכוחן להעלות את הנושא לתובנת על, הנוגע לתחומי דעת ונושאים נוספים.

פירוט [המיומנויות](#) הדיסציפלינריות, הישגים מצופים [ועקרונות הוראת המקצוע](#) ניתן לקרוא בתוכנית הלימודים (עמ' 25-33). כמו כן ניתן לקרוא על תפיסת הלמידה המתחדשת [כאן](#).

מיקוד הלמידה, מתחשב באתגרים הלימודיים שעמדו בפני התלמידים בשנים האחרונות, יחד עם הרצון לשמור על רמה ואיכות תעודת הבגרות.

על פי ההנחיות התלמידים שיבחנו בשנת הלימודים התשפ"ז במועדי החורף והקיץ, יבחנו על פי חוקי המענה ומיקוד הלמידה כפי שנקבעו בספטמבר 2025 (חוזר מפמ"ר התשפ"ו).

לנבחנים בשנת התשפ"ח והלאה במועדי החורף והקיץ, נושאי הלימוד לבחינה יהיו ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה.

ג2.א חומרי הוראה ולמידה

[אתר תנ"ך ממלכתי](#), נותן מענה פדגוגי לפרקי הלימוד, והצעות למהלכי ההוראה. בנוסף הצפיין בכל אחד מפרקי הלימוד, יכול לסייע בהתמודדות עם הטקסט המקראי על כל היבטיו. כמו כן, מצע רחב להוראה ללמידה והעשרה ניתן למצוא [במרחב הפדגוגי](#) של משרד החינוך, מאגר ההקלטות [י'](#), [י"א](#), [י"ב](#).

ג2.ב תכנית הלימודים -עולים חדשים

[תכנית הלימודים](#) לעולים חדשים, זהה למיקוד ולחוקי המענה בתוכנית הלימודים לתלמידים וותיקים. תוכנית הלימודים ומיקוד הלמידה לשנת התשפ"ז, נשאר כשהיה בהתשפ"ו. לנבחנים בשנת התשפ"ח והלאה במועדי החורף והקיץ, נושאי הלימוד לבחינה יהיו ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה.

ג2.ג תכנית הלימודים - תלמידי כו"ח

פרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים לנבחני כו"ח (כבדי שמיעה וחירשים), זהים לפרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים הנדרשים מכלל התלמידים, בהתאמה לתלמידי כו"ח. על העקרונות והוראת המקצוע, מיומנויות והישגים מצופים, מבנה הבגרות והפתוח המקצועי, ניתן לקרוא [כאן](#).

[תכנית הלימודים](#) עם ההתאמות לתלמידי כו"ח על דרישותיה היא ארצית, ומחייבת את כלל התלמידים הזכאים להיבחן בה.

ג2.ד תכנית הלימודים- יחידות הגבר

[תכנית הלימודים](#) נבנתה סביב תמות ואלה אמורות לבוא לידי ביטוי בדרכי ההוראה, למידה וההערכה. כמו כן, יש לתת מקום לסדר חשיבה גבוה, [המיומנויות](#) הדיסציפלינריות וכן [לעקרונות הוראת המקצוע](#).

שנת התשפ"ז, עומדת בסימן ביסוסו של מתווה ההוראה למידה ההערכה. תוכנית הלימודים על יחידותיה, המיומנויות הנדרשות, ארגון הלמידה ההערכה ומבנה ההערכה, ניתן לקרוא [כאן](#).

ג2. תכנית סמסטר ראשון בתיכון:

התוכנית "[סמסטר ראשון בתיכון](#)" בשיתוף האוניברסיטה העברית, עם הקורס מנהיגות במבחן: קריאה בספר שופטים". התוכנית מאפשרת לכל תלמיד ותלמידה ללמוד קורס אקדמי משולב דיגיטלי, המהווה חלק מתוכנית הלימודים במגמות ההגבר בתנ"ך. המורים והתלמידים מקבלים ליווי לאורך כל הקורס עד להגשה לבחינה המסכמת שנערכת באקדמיה. עוד על התוכנית, מבנה הלימודים, יחידת הלימוד, וההערכה בתחום הדעת. ניתן לקרוא [כאן](#).

ג3. הערכה

ג3.א הערכה חלופית 30%

ההערכה החלופית הפנים בית ספרית, במסגרת ה 30% רלוונטית לכל תלמידי המערכת, הן בתוכנית הבגרות הגמישה והן בתוכנית הבגרות במתווה הרגיל. אנו ממליצים [לגנון בדרכי ההערכה](#) במסגרת ה 30% כהכנה לקראת ביצוע המשימות לבקרה. ניתן להשתמש בבסיס המשימות במסגרת הבגרות הגמישה, ולהתאימו לתלמידים בהתאם לצורך המקצועי שלכם כמורים.

יש להקפיד על ממוצע ציונים ריאלי ותואם את שאר הישגיו של התלמיד, על מנת שלא ייווצר פער בין הישגים במסגרת ה 70% לבין זו של ה 30%.

- הערכה חלופית ייחודית ומיוחדת, בגינה המורה מבקש תשלום, חייבת להיות על [שני](#) מרכיבי ה 30%, הכוללת [עבודת חקר](#) בזעיר אנפין על כל אחד מהנושאים בצידה, ומחויבת בליווי מדריך מפמ"ר לאורך כל השנה בהכנתה ויישומה. האישור לתשלום על ההערכה החלופית הייחודית, יינתן על ידי אגף הבחינות, עם חתימתו של מנהל בית הספר והמורה על עבודות החקר. חתימה זו של מנהל בית הספר והמורה, מעידה על עמידה בתנאי [המחנן](#) המקצועי והמחייב.

ג4. עבודות גמר

[עבודת גמר](#) היא עבודת מחקר עצמית עיונית, שהתלמידים רשאים להגישה למשרד החינוך כחלק מהמשימות לקבלת תעודת בגרות, והיקפה חמש יחידות לימוד בתחום הדעת.

העבודה נכתבת על פי כללים אקדמיים, בהיקף דומה לעבודה סמינריונית באוניברסיטה בתואר הראשון. בעבודת הגמר התלמיד מתמודד עם סוגיה מדעית, מעמיק בה, מקיים דיון אקדמי ויוצר ידע חדש. להרחבה על עבודות הגמר ניתן לקרוא [כאן](#).

שנת התשפ"ז, תעמוד בסימן הוספת הפרזנטציה שערכה 20% מהציון החיצוני, בהערכת עבודות הגמר. המנחים והמעריכים הונחו כיצד לשלב את הפרזנטציה במסגרת ההערכה של עבודת הגמר. על ההתאמה והדרישות המקצועיות בתנ"ך ממלכתי, ניתן לקרוא [כאן](#) וכן באתר תנ"ך ממלכתי.

ג5. תל"פים- תוכנות לניהול פדגוגי

התל"פ מהווה כלי מרכזי בניהול פדגוגיה אפקטיבית מכיתה א'- י"ב. העדכון השוטף בתוכנת הניהול הפדגוגי הבית ספרית (משו"ב או Smart School) של נושאי הלימוד והמיומנויות שנלמדו בשיעור, מאפשר למורה לנהל מעקב רציף ומסודר אחר ההתקדמות הכיתתית, לזהות פערים, ולהתאים את ההוראה לצרכים המשתנים של התלמידים. בנוסף, התייעוד מאפשר שקיפות פדגוגית ושיתוף בין צוותי ההוראה, ומסייע בקבלת החלטות מושכלת על סמך תמונת מצב עדכנית ואחידה.

נושאי הלימוד והמיומנויות המופעים בתל"פ, מבוססים על תכנית הלימודים, עקרונות ההוראה, הדגשים בהוראה ולמידה והישגים מצופים [בתחום הדעת](#).

3. בחינות הבגרות בשנת הלימודים התשפ"ז

1. מיקוד וחוקי מענה בבגרויות התשפ"ז

בהתשפ"ז, בבחינות הבגרות מועדי חורף וקיץ, תכנית הלימודים, המיקוד בה וחוקי המענה יהיו באותו היקף כפי שנקבעו בספטמבר 2025, בחזר מפמ"ר התשפ"ו. ניתן לקרוא [כאן](#). בשנת התשפ"ח והלאה, נושאי הלימוד בבחינת הבגרות יהיו ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה.

2. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחנים אינטרניים

[בתכנית הבגרות הגמישה](#) התשפ"ז, ניתן לראות את נתיב ההיבחנות במתווה הגמיש, על מרכיביו ואת מתווה ההיבחנות במתווה הרגיל 2 יח"ל.

על אפיון השאלות שיש בסעיפי א', ב' וג', המיומנויות הנדרשות ודוגמאות לשאלות ניתן לקרוא [כאן](#). (עמ' 19-20, 29-33).

הטקסט המקראי [לא](#) מופיע בכל חלקי הבחינה, מתוך כוונה לבסס את מיומנות ההתמצאות בתנ"ך כחלק בלתי נפרד הכרחי ונדרש בלימודי התנ"ך.

3. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד שאלון מותאם

פרקי הלימוד ותוכנית הלימודים לנבחנים [במבחן מותאם](#), זהים לפרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים הנדרשים מכלל התלמידים. תלמידים הזכאים למבחן מותאם בהתאם לאישור מועדת ההתאמות המחוזיות, יהיו זכאים לבחירה רחבה יותר והפחתה במספר הסעיפים שעליהם לענות. מבנה השאלון מופיע [בתוכנית הבגרות הגמישה](#) [ומסמך](#) ההתאמות לאוכלוסיות מיוחדות.

על אפיון השאלות שיש בסעיפי א', ב' וג', המיומנויות הנדרשות ודוגמאות לשאלות ניתן לקרוא [כאן](#). (עמ' 19-20, 29-33).

הטקסט המקראי [לא](#) מופיע בכל חלקי הבחינה, מתוך כוונה לבסס את מיומנות ההתמצאות בתנ"ך כחלק בלתי נפרד הכרחי ונדרש בלימודי התנ"ך.

4. בחינה מתוקשבת במסגרת 2 יחידות הלימוד לתלמידים בעלי התאמות לימודיות

הבחינות המתוקשבות, הן גרסה וירטואלית לבחינות בגרסת הנייר. הן נועדו לתת מענה למנעד רחב של דרכי היבחנות כדוגמת הקראת שאלון, שעתוק, הקלדה על גבי מחשב. הבחינה המתוקשבת היא בהתאם לתוכנית הלימודים וההנחיות במועד הבחינה. על בית הספר והצוות המקצועי, להיערך ולתרגל עם התלמידים דרכי היבחנות מקוונות לאורך כל השנה.

הטקסט המקראי [לא](#) מופיע בכל חלקי הבחינה, מתוך כוונה לבסס את מיומנות ההתמצאות בתנ"ך כחלק בלתי נפרד הכרחי ונדרש בלימודי התנ"ך. הטקסט המקראי נגיש להקראה לתלמידים הזכאים להתאמה זו.

5. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לעולים חדשים

בחינת הבגרות המיועדת לעולים, היא בשאלון נפרד על מאפייניו והתאמתו לעולים חדשים. על מבנה הבחינה, בנושאים השונים, אופי השאלות ניתן למצוא [כאן](#). מבקשת לחזור ולהדגיש כי [אין](#) מבחן מותאם בבחינת עולים. התאמה ומתן מענה נוסף לצרכיהם הלימודיים, יעשו בשעות ייעודיות, להן זכאים העולים החדשים, או בשעות הפרטניות אשר תיועדנה לכך. על זכויות תלמידים עולים הנבחנים בבחינות הבגרות ניתן לקרוא [כאן](#).

6. בחינת הבגרות בהיקף 2 יח"ל לתלמידי כו"ח

פרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים לנבחני כו"ח (כבדי שמיעה וחירשים) במבחן, זהים לפרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים הנדרשים מכלל התלמידים, עם התאמה לתלמידי כו"ח. על התוכנית ומבנה בחינת הבגרות ואופייה ניתן לקרוא [כאן](#).

7. בחינות הבגרות ביחידות המורחבות על פי תכנית 30-70

דרכי ההערכה ביחידות ההגבר הן שתי היחידות "הולך כנגד הרוח" ומנהיגות במבחן" הן להערכה חיצונית, והיחידה "שייכות וזרות" תהיה להערכה פנים בית ספרית על דרך החקר. לפרטים נוספים ניתן לקרוא [כאן](#).

8. בחינות בעל פה

תלמידים העומדים בקריטריונים להיבחן בעל פה, זכאים לקבל התאמה זו בדרכי ההיבחנות. ההיבחנות תעשה בהתאם [לנהלים](#) על תנאיה והזמן הקצוב לה. בית הספר יודע על תלמידים הזכאים להיבחן בבחינות בעל פה מתחילת השנה לכן צריך להיערך לכך מבעוד מועד ולא סמוך למועד הבחינה. בעת מחסור בצוות מקצועי, הרשאי לבחון בעל פה, יש ליצור קשר עם בתי ספר סמוכים כדי לתאם בוחנים. המורים הבוחנים חייבים להירשם [למאגר המומחים של המרב"ד](#) מבעוד מועד. אישור הבוחנים אורך זמן, המלצתו היא להירשם למאגר המומחים כבר בתחילת שנה.

9. נבחני משנה ואקסטרניים

ט1. מיקוד וחוקי מענה התשפ"ז

בהתשפ"ז בבחינות הבגרות מועדי חורף וקיץ, תכנית הלימודים, המיקוד בה וחוקי המענה יהיו באותו היקף כפי שהיו בהתשפ"ו. ניתן לקרוא [כאן](#).

ט2. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחני משנה ואקסטרניים

תכנית הלימודים לנבחני משנה ואקסטרניים, זהה לתוכנית הלימודים לנבחנים אינטרניים, השוני הוא בדרכי ההערכה.

לנבחני המשנה ולאקסטרניים מתקיימים שני שאלונים. שאלון 1261 עוסק ב 70% מתכני הלימוד, ושאלון 1262 עוסק ב 30% הנותרים מתוכנית הלימודים. תכנית הלימודים, מבנה

הבחינה ואופייה, ניתן לקרוא [במתווה הבגרות הגמיש](#). דוגמאות לשאלונים ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

הטקסט המקראי לא יופיע בכל חלקי הבחינה, מתוך כוונה לבסס את מיומנות ההתמצאות בתנ"ך כחלק בלתי נפרד הכרחי ונדרש בלימודי התנ"ך.

3. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד לנבחני משנה ואקסטרנים עולים תוכנית הלימודים לנבחני משנה ואקסטרנים זהה לתוכנית הלימודים לנבחנים אינטרנים עולים. השוני הוא בדרכי ההערכה.

לנבחני המשנה ולאקסטרנים עולים מתקיימים שני שאלונים. שאלון 1264 עוסק ב 70% מתכני הלימוד, ושאלון 1252 עוסק ב 30% הנותרים מתוכנית הלימודים. על מבנה הבחינה, אופייה דוגמאות לדגמי שאלות ניתן לקרוא [במתווה הבגרות הגמיש](#). דוגמאות לשאלונים, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

הטקסט המקראי המצולם, לא מופיע בגוף השאלונים, זאת מתוך שאיפה להחיל את מיומנות ההתמצאות בתנ"ך הנדרשת בלימודי התנ"ך.

4. בחינות הבגרות ביחידות המורחבות לנבחני משנה ולאקסטרניים לנבחני המשנה ולאקסטרנים ביחידות המורחבות מתקיימים שני השאלונים בהערכה חיצונית. שאלון 1371 עוסק ביחידת "הולך כנגד הרוח" ומנהיגות במבחן. שאלון 1372 עוסק ביחידת "שייכות וזרות". דוגמאות לשאלונים אלה ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי. הטקסט המקראי המצולם, לא מופיע בגוף השאלונים, מתוך שאיפה להחיל את מיומנות ההתמצאות בתנ"ך הנדרשת בלימודי התנ"ך.

10. הישגי בחינות הבגרות בבחינות החורף התשפ"ו

במבחן שהתקיים במועד חורף, בחרו מעט תלמידים להיבחן בבחינת הבגרות החיצונית. המענה על השאלון העלה מספר תובנות, וכמורים רצוי שניתן דעתנו עליהם בדרכי ההוראה למידה וההערכה. למסמך התובנות ניתן לקרוא [כאן](#).

4. הכשרת מורים

1. מורים מנחים בחינוך העל יסודי

מיזם התנ"ך בהרטמן, פועל רבות לקידום הוראת התנ"ך ומעמדו במערכת החינוך בחברה הישראלית. המיזם מבקש לשכלל את מיומנויות הוראת התנ"ך ולסייע בידי מורים נוספים

לפתח ולהוביל שיח זהות יהודית-ישראלית פלורליסטית באמצעות לימוד התנ"ך. פרטים נוספים על המיזם והצטרפות ניתן לקרוא [כאן](#).

2. הכשרת מורים במוסדות להשכלה גבוהה

המוסדות להשכלה גבוהה ברחבי הארץ, ממשיכים לפתוח שעריהם לסטודנטים מורים ומסלולי הסבה, ללימודי התנ"ך בתחומם.

מסלולי הלימוד המוצעים במוסדות אלה: תואר ראשון ושני במקרא (BA ו-MA), תואר בוגר בחינוך (BEd) עם התמקצעות בתנ"ך, מסלול הרחבת הסמכה בתנ"ך, מסלול מ-טיץ' בתנ"ך.

בחרו את המקום והתוכנית המתאימה לכם, באחד מהמוסדות להשכלה גבוהה וההכשרה האקדמיים הפזורים ברחבי הארץ: מכללת אורנים, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, אוניברסיטת בר אילן, מכללת גורדון, אוניברסיטת חיפה, מכללת בית ברל, מכון כרם, מכללת דוד ילין, מכללת לוינסקי, מכון מופ"ת, מכללת סמינר הקיבוצים, האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת תל אביב. בפורטל לעובדי הוראה, ניתן לקבל פרטים בדבר תכניות ייחודיות להכשרה והשמה.

5. פיתוח מקצועי

א. למידה מקצועית במתווה "רוח נכון..."

מתווה הפיתוח המקצועי "רוח נכון..." מציע מענה מותאם אישית לצרכים המקצועיים למורי התנ"ך, תוך שילוב כלים פדגוגיים, פיתוח מיומנויות ושיח ערכי להוראה, למידה והערכה. המורה בוחר את תכני הלמידה ואופן הלמידה- מקוונת (סינכרונית או א- סינכרונית), מפגשי פנים מול פנים יומי עיון. בניית תכנית הלמידה, נעשית בליווי מדריך מטעם הפקוח על הוראת התנ"ך בממלכתי. במסגרת זו, ניתן מענה מקצועי למתווה הבגרות הגמיש, ביישומו בתהליכי הל"ה. להרחבה ניתן לקרוא [כאן](#). קישור להרשמה ללמידה המקצועית "[רוח נכון...](#)", מתפרסם באתר תנ"ך ממלכתי.

ב. למידה מקצועית במתווה הגמיש למעריכי בחינות הבגרות בתנ"ך

תנאי הכרחי להעריך בחינות בגרות הוא השתתפות בהשתלמות בנתיב הגמיש. ההשתלמות בהיקף של 30 שעות השתלמות לגמול, מופעלת על ידי הפתוח המקצועי "רוח נכון..."

ג. פיתוח מקצועי במתווה "הכוורת"

"הכוורת" היא פלטפורמה דיגיטלית ללמידה מקצועית בהכוונה עצמית, הכוללת מאות יחידות פיתוח מקצועי קצרות (ברובן בהיקף של 3 שעות אקדמיות). מורה יכול להרכיב תכנית לפתוח מקצועי אישית בהיקף של 30 שעות, בקצב אישי ובליווי מלווה מטעם "הכוורת". "בכוורת" ניתן למצוא יחידות בכל תחומי הדעת לרבות בתנ"ך, להקניית מיומנויות וארגון מחדש של התכנים במשוישים ייעודיים מקצועיים.

מורי התנ"ך בעל יסודי, ימצאו יחידות ייעודיות בתחום הדעת, וכן יחידות לפיתוח מיומנויות התואמות את דרישות מתווה הבגרות הגמיש.

ד. חובת ההשתתפות בפיתוח המקצועי

פיתוח מקצועי הוא מרכיב מרכזי בהיות המורה חלק מקהילת מורים לומדת ומתפתחת, הרוכשת כלים ומיומנויות עדכניות בתחום ההוראה, למידה וההערכה.

חובת ההשתתפות חלה על המורים המשתתפים ב: בנתיב הדיגיטלי "מבראשית", בנתיב "נש"ך", ביחידות ההגבר, בסמסטר ראשון בתיכון, בחינות בעל-פה, הערכת בחינות בגרות.

ה. ימי עיון וכנסים התשפ"ו - התשפ"ז

במסגרת הלמידה המקצועית "ורוח נכון...", קיימנו מספר ימי עיון וכנסים דיגיטליים, אשר נועדו לשמש השראה, ויצירת שיח קהילתי ולמידה מקצועית למורי התנ"ך, תוך התמקדות בתכנים רלוונטיים ובאתגרי השעה ויכולים להוות העשרה והרחבה לדרכי ההוראה והלמידה.

קיום הכנסים וימי העיון, מותנה באישור תקציבי, ועם קיומם נפרסמם באתר תנ"ך ממלכתי.

6. תוכניות ופעילויות להעשרת חווית הלמידה בתנ"ך

א. מוזיאון ארצות המקרא

א1. פעילויות וסיורי העשרה

[מוזיאון](#) ארצות המקרא מציע סיורים פעילויות והפעלות חינוכיות ללמידה והעשרה, בנושאי תכנית הלימודים, לתלמידי החינוך היסודי ולתלמידי החינוך העל יסודי. את הפעילויות הללו ניתן להזמין דרך הגפ"ן.

א2. פרקליטי תנ"ך – משפט לימודי

המשפטים החינוכיים מתקיימים במוזיאון ארצות המקרא, סביב סוגיות מתוך תוכנית הלימודים ובסיוע צוות משפטי מוסמך. המשפט החינוכי יכול להוות את אחת מההערכות החלופיות הפנים בית ספריות. את הפעילות ניתן להזמין דרך הגפ"ן.

ב. חידון התנ"ך

ב1. חידון התנ"ך - מנהל חברה ונוער

השתתפות בחידון התנ"ך מהווה זכות גדולה ללימוד התנ"ך ובקיאות בו. בנוסף ההשתתפות על שלביו השונים, מזכה את התלמיד בהטבות נוספות במסגרת לימודי התנ"ך בתיכון. על [שלבי ההיערכות](#), [חומרי הלימוד](#), [מאגרי שאלות](#), ניתן לקרוא באתר חידון התנ"ך התשפ"ז. פרטי המדריכה האמונה על חידון התנ"ך, באתר תנ"ך ממלכתי.

ב2. מיזם "תנ"ך בראש"

בשנת הלימודים התשפ"ו, החל לפעול המיזם "תנ"ך בראש", בחסות החברה לחקר המקרא ובשיתוף מנהל חברה ונוער. המיזם מבקש ליצור קבוצת איכות ותומכת, המלווה על ידי מורים מקצועיים, הלומדת בצורה שיטתית את פרקי הלימוד לקראת מבחני החידון התנ"ך המקיימים לאורך השנה. המיזם שם עצמו להכין את התלמידים בצורה מיטבית לקראת חידון התנ"ך העולמי, המתקיים ביום העצמאות התשפ"ז, ולזכות בו. מורים ותלמידים הרוצים לקחת חלק במיזם, יפנו למייל info.hamikra.org לקבלת פרטים נוספים.

ב3. מעורבות חברתית וחידוני התנ"ך

שילוב המעורבות החברתית בתחומי הדעת בלמידה היומיומית בבית הספר, מטרתה לתרום ללמידה רלוונטית ומשמעותית להתפתחותו האישית של התלמיד. העמקת הזהות של התלמיד באמצעות הלמידה לקראת ההשתתפות בחידון התנ"ך, וההתנסות המעשית במסגרת המעורבות החברתית בתחום התנ"ך הם בעלי ערך משלים. הלמידה העיונית לקראת חידון התנ"ך תוכר כלמידה בהתנסות המעשית.

למידה עיונית לקראת חידון התנ"ך, תוכר כלמידה עיונית בהתנסות המעשית. התלמיד יפיק מיזם הקשור לתהליך שעבר התלמיד במסגרת חידוני התנ"ך. פרטים נוספים ניתן לקבל במנהל חברה ונוער.

ג. החברה לחקר המקרא

החברה לחקר המקרא, שמה לעצמה לקרב את ספר הספרים לתלמידים תוך הדגשת חוויית הלימוד בו. מוצעות תוכניות להעשרה והרחבה לתוכנית הלימודים בתנ"ך, ימי שיא עבור קבוצות ביחידות ההגבר, ומפגשים המחברים את התנ"ך, עם סוגיות המעסיקות את החברה הישראלית. ניתן להזמין את הפעילויות השונות דרך הגפ"ן. אתם המורים מוזמנים לקחת חלק בפעילויות אלה, ולהיתרם בגיוון העשרה והרחבה לרווחתכם ולרווחת תלמידכם.

7. צוות ההדרכה

במציאות מורכבת שאנו חווים תקופה ארוכה, צוות ההדרכה נקרא לסייע לכם המורים לצלוח את האתגרים הניצבים בפניכם. חלקכם אף מציינים ומעריכים את עבודת צוות ההדרכה בצורה פומבית, ואת התרומה המשמעותית של הצוות לעבודתכם. מעל במה זו, אני מבקשת להעריך ולהוקיר את עבודתכם צוות יקר כל אחד ואחת מכם. תחושת השליחות והאחריות המקצועית האופיינית לכם, מצעידה את תחום הדעת שלנו בצורה המיטבית ביותר. תודה!

כתמיד, אני מזמינה אתכם, ציבור המורים, לפנות אליי ישירות בכל שאלה ובעיה הקשורה לתחום הדעת. אשתדל להיענות לפניותיכם בהקדם האפשרי ולתת מענה במידת האפשר. צוות המדריכים הארציים האמונים על תחומי אחריות מקצועיים, בפריסה ארצית ומחוזית, עומד גם הוא לרשותכם לכל מה שיידרש. פרטי צוות ההדרכה [באתר תנ"ך ממלכתי](#).

שאו ברכה, והצלחה בעמלכם!

בהערכה רבה,

ד"ר - צ'ני

מנהלת תחום דעת

תנ"ך ממלכתי

העתקים:

דר' טלי יניב – יו"ר המזכירות הפדגוגית

מר יובל אוליבסטון - סגן יו"ר המזכירות הפדגוגית

גב' עינת אוחיון- מנהלת אגף מורשת חברה ורוח

גב' דסי בארי - מנהלת אגף א' לחינוך על-יסודי

מר דוד גל- מנהל אגף הבחינות

גב' חנה ללוש- מנהלת אגף א' לחינוך היסודי

מדריכי תנ"ך בחינוך הממלכתי